

ФРАЗЕОЛОГИЧНИ И ФРАЗЕОЛОГИЗИРАНИ ПРЕДИКАТИВНИ КОНСТРУКЦИИ (НАБЛЮДЕНИЯ ВЪРХУ БЪЛГАРО-РУСКИ ПАРАЛЕЛИ)

Мария А. Тодорова

Институт за български език „Проф. Любомир Андрейчин“,
Българска академия на науките

maria@dcl.bas.bg

Резюме. Студията разглежда фразеологизми с предикативи и фразеологизирани предикативни конструкции като подтип на предикативните конструкции в българския език. Тяхното описание е част от типологията на предикативните конструкции с оглед нуждите на езиковото моделиране на онтология на предикати за състояние. В изследването се разглежда от хипотезата, че предикативните конструкции са лексикални единици, част от предикативните структури, чиито особености ги поставят на границата между морфологията и синтаксиса. Те са обединени от специфични функции и семантика и някои от тях са обект на описание на лексикологията. Данните за предикативни структурни групи са извлечени от различни езикови ресурси, като е използвана класификацията на предикативните конструкции в български, описана в (Тодорова и др. / Todorova et al. 2021). Разглеждат се разновидностите на предикативни конструкции с фразеологична семантика – фразеологизирани предикативни конструкции и фразеологични предикативни конструкции и се коментират с оглед на българо-руските паралелни примери.

Ключови думи: български език, руски език, фразеологизми, предикативни конструкции

1. Увод

Статистическите данни показват, че съставните лексикални единици (СЛЕ) – лексикални единици, съставени от две или повече графични думи, които изразяват неделимо понятие, представляват значителна част от лексикалната система на езика. Лесни за овладяване от носителите на езика, те представляват голямо предизвикателство за изчислителните системи, поради тяхната гъвкава и разнообразна природа и голямото разнообразие от езикови конструкции, които обхващат. Макар да са обект на голям интерес през последните 10 години, езиковите ресурси, включващи и/или описващи СЛЕ (речници, граматика), насочени към авто-

* Мария Тодорова. Фразеологични и фразеологизирани предикативни конструкции (някои български-руски паралели) – В: Св. Коева, Е. Иванова, И. Тишева, А. Циммерлинг (ред.). *Онтология на ситуациите за състояние – лингвистично моделиране. Съпоставително изследване за български и руски*. София: Издателство на БАН „Проф. Марин Дринов“, с. 385–403.

<https://doi.org/10.7546/STONTBgRu2022.13>

матичната обработка на естествените езици, се срещат относително рядко. Като се има предвид, че в реалните текстове те представляват над 70% от термините в дадена област, СЛЕ се оказват ключов проблем и настояща слабост за задачи като компютърен анализ и генериране на естествен език, както и за приложения като машинен превод.

Въпреки многобройните изследвания на СЛЕ в последните години, все още няма общоприета и общопризната класификация на разновидностите им. Повечето изследователи са съгласни с някои основни класове като именувани обекти, колокации, съставни термини и др. Те обаче са много разнородни по отношение на синтактичните и семантичните си свойства и това налага да бъдат третирани по различен начин от компютърните приложения. Нещо повече, голяма част от разновидностите на СЛЕ, като неизменяемите и полуизменяеми фразеологизми, много полуфиксираны изрази и др., остават недостатъчно изследвани и/или неописани. Затова анализите, типологизиращи формалните черти на СЛЕ, и търсенето на най-добрите методологии за интегриране на познанията за СЛЕ в компютърните системи за анализ и генериране са актуални. Необходими са нови подходи не само за формално представяне на разновидностите на СЛЕ и на спецификата на техните морфосинтактични и семантични свойства, но и за ефективно прилагане на ръчно и/или автоматично събраните данни със СЛЕ в системите за лингвистичен анализ и/или генериране. Актуален въпрос, свързан с формалното описание на СЛЕ, чийто отговор се изследва в студията, е къде е тяхното място по протежение на континуума от думи с интервали до композиционни единици, свързващи лексика и граматика. От него произтича и друг съществен проблем – дали данните със СЛЕ в системите за обработка на естествения език трябва да бъдат приложени към лексикона и/или към граматиката.

2. Цели и задачи

Целта на настоящото изследване е описанието на разновидностите от фразеологизми и фразеологични конструкции, които са подвид на предикативните конструкции. Класифицирането на предикативни конструкции с фразеологично значение е част от езиковото моделиране на онтология на предикати за състояние.

Основавайки се на тезата на Граматиката на конструкциите (Стаменов / Stamenov 2006; Голдберг / Goldberg 2013 и др.), че еквивалентните синтактични структури допринасят за изграждането на значението по еквивалентен начин, а синтактичната структура е свързана със семантична интерпретация, се стремим да групираме разновидностите на предикативните конструкции според формални критерии, включващи техните граници и компонентен състав, техните форми и спецификите на линейната им структура.

В търсене на отговора на въпросите дали предикативните конструкции представляват семантична цялост и дали един от компонентите носи семантичното съдържание на цялото, следваме условно разграничението между конструкции

и структури, направено от А. Цимерлинг (Цимерлинг / Zimmerling 2021; Коста и Цимерлинг / Kosta and Zimmerling 2022). Структурите са синтактични модели в дескриптивната лингвистика, които налагат селективни ограничения върху избора на лексикалния пълнеж и имат инвариантна семантика, която се запазва с лексикални замествания. Конструкциите в Граматиката на конструкциите са сложни обекти, където значението на цялото е фразеологично.

3. Предикативни конструкции и съставни лексикални единици

Настоящото изследване на предикативните конструкции от гледна точка на различните им фразеологични прояви неминуемо води до въпросите каква е същността на съставността (или мултилексемността) като езиково явление и изключения ли са фразеологизмите в езиковата система и има ли фразеологични правила.

Мейри определя мултилексемността като продуктивен процес, който свързва „множество от означаващи с уникално означено“, обратно на полисемията, която се основава на противоположната асиметрия (множество значения се свързват с уникално означаващо) (Мейри / Meiri 2003: 26).

Терминът съставни лексикални единици обхваща множество от езикови единици, разновидност на „несвободните фрази“ (Мелчук / Melchuk, 1995: 1) и е използван при описанието на различни прояви на явлението в български (Стоянова / Stoyanova 2009; Стоянова / Stoyanova 2012; Тодорова / Todorova 2015; Тодорова и др. / Todorova et al. 2016; Лесева / Leseva 2017). Според най-често срещаните определения СЛЕ са съставени от две или повече графични думи и се използват като готови речникови единици в даден език. Те се възпроизвеждат в процеса на комуникация според предварително знание и по традиция. Значението на компонентите им е обект на семантична трансформация. При СЛЕ не са приложими всички регулярни езикови правила и изборът на подходящо значение или форма е ограничен (Стоянова и Тодорова / Stoyanova and Todorova 2014, Стоянова и др. / Stoyanova et al. 2017).

Развитието на теоретичните изследвания върху фразеологията и корпусната лингвистика в последните години води до съществена методологична промяна в гледната точка за СЛЕ. Разделението между речника и граматиката, присъщо на Граматиката на зависимостите (Тениер / Tesnière 1959), на теорията Смысл-текст (Мелчук / Melchuk 1981), на Теорията на лексикалните граматика (Грос / Gross 1981), на Системно-функционалната граматика (Халидей / Halliday 1985), Когнитивната граматика (Лангакер / Langacker 1987) и Граматика на конструкциите (Филмор / Fillmore 1988) започва да губи своята актуалност. Възприемането на СЛЕ като „дълги думи“ или като „изключения“ се измества от представата за динамична подобласт на граматиката, със собствена продуктивност, взаимодействаща с общите правила на синтактичните конструкции. Според Грийс анализът на фразеологизмите в текстови корпуси, направен наравно

с анализа на останалите данни, показва фини взаимозависимости на различни нива на лингвистичен анализ. (Грийс / Gries 2008: 8). Тази гледна точка, освобождаваща от изискванията на езиковата модулност, позволява динамичност на дефинициите и таксономиите на несвободните фрази. Така интегрирането на фразеологизмите в граматиката им дава собствено пространство в континуума между конструкции и единици (Лангакер / Langacker 1991).

4. Данни

Ниската честота на срещане на фразеологизми с общи специфики в корпусите и невъзможността за автоматичното им различаване от омонимните им нефразеологични изрази налага използването на допълнителен езиков ресурс при тяхното ексцерпиране. В описания в това изследване подход фразеологичните конструкции се извличат от готов речник на българските СЛЕ (Стоянова и Тодорова / Stoyanova and Todorova 2014). За да открием СЛЕ с предикативни конструкции, прилагаме списък от типови предикативни конструкции за български към морфосинтактичната описателна рамка на речниковите статии. По този начин едновременно получаваме кандидати за фразеологични предикативи от речника и възможните им синтагматични и парадигматични форми, включително вариации на линейната подредба на компонентите, вмъкването на незадължителни компоненти, на модификатори към отделни компоненти или на контекстови изрази. Тази информация след това се прилага за разпознаване на фразеологични предикативни конструкции в корпус и извличане на примери с оглед изследване на тяхната аргументна структура.

Примерите, послужили за наблюденията и теоретичните обобщения в това изследване, са ексцерпирани от различни ПОС² маркирани езикови ресурси. С помощта на анотацията на графичните думи за принадлежност към част на речта автоматично са извлечени потенциални фразеологични предикативни конструкции на български език и техните паралелни примери на руски¹. Данните за предикативни структурни групи са извлечени от всички ресурси, като е приложена класификацията на предикативните конструкции на български език (описана в Тодорова и др. 2021 / Todorova et al. 2021). Езиковите ресурси, които са използвани са:

- а) Извадка от 100 примера с фразеологизирани и фразеологични предикативи, подбрана от колекция от примери, извлечени от Българския национа-

¹ Благодаря на д-р Ивелина Стоянова, която извърши автоматичното извличане на СЛЕ от Българския речник със СЛЕ, Българския национален корпус и Паралелен полско-българо-руски корпус.

² ПОС – от англ. POS означава ресурси, в които са отбелязани частите на речта на отделните думи

лен корпус (Коева и др. / Koeva et al. 2014), включващ над 10 000 изречения (Тодорова и др. / Todorova et al. 2021);

б) Подмножество от 883 глаголни съставни лексикални единици от голям речник от над 86 373 съставни лексикални единици (Стоянова и Тодорова / Stoyanova and Todorova 2014).

в) Извадка от 1300 примера с фразеологизирани и фразеологични предикативи, подбрана от 39494 автоматично извлечени кандидати за СЛЕ от Българския национален корпус (БНК), като е използвано подмножество от глаголни съставни лексикални единици от Речник на СЛЕ за български (Стоянова и Тодорова 2014 / Stoyanova and Todorova). В рамките на БНК е и корпусът PARSEME (Савъри и др. / Savary et al.), който включва 18 000 изречения с 6 000 ръчно аотирани глаголни СЛЕ³.

г) База данни от 927 примера за предикативни конструкции с паралелни примери за употреба на предикативи, извлечени от Паралелния корпус от руски и български текстове, част от Руския национален корпус (Димитрова и др. / Dimitrova et al. 2022);

д) База данни от 878 примера за предикативни конструкции на български с паралелни примери на руски, извлечени от Паралелен полско-българо-руски корпус (Кисиел и др. / Kisiel et al. 2017; Сосновски / Sosnowski 2016), разпространяван в рамките на CLARIN-PL. Корпусът се състои от 55 паралелни текста, обхващащи 2,23 млн. думи за български и 2,04 млн. думи за руски от няколко текстови жанра като художествена литература, ръководства с инструкции и техническа документация, правни текстове и др.

За да определим структурните и граматическите свойства на предикативните конструкции с фразеологично значение и да разграничим съответните подкласове на описанието, използваме анализа на модификациите на разгледаните изрази при употреба:

1) Синтагматичното поведение на предикативните изрази – модификация на компоненти чрез прилагателни, наречия, местоимения, предложни фрази и др.

2) Парадигматичното поведение на предикативните изрази – възможно заместване на компоненти с други думи или фрази – със синоними, хипоними и хипероними.

3) Степента на морфосинтактична гъвкавост на израза – аргументни реализации, пасивни, рефлексивни, инхоативни трансформации.

След ръчно валидиране на автоматично извлечените данни, описани по-горе, беше създаден списък с 731 фразеологични предикативни конструкции и

³ Корпусът е достъпен на https://gitlab.com/parseme/parseme_corpus_bg.

320 фразеологизирани предикативни конструкции, като част от тях са описани в структурните групи по-долу в т. 5. – Таблица 1. От събраните 3155 примера, от които 1400 за български от БНК и 1805 паралелни българо-руски примера, бяха избрани 1500 примера, илюстриращи изведените в т. 5 подтипове. Работата по подбора и анализа на данните доведе до изводи за разновидностите и синтактичното изразяване на разглежданите предикати, представени в т. 5 и обобщения за тяхната семантика, представено в т. 6.

5. Предикативни конструкции с фразеологична семантика

За да определим мястото на предикативните структури, фразеологизирани и фразеологичните предикативни конструкции и границите между тях в континуума между свободни и несвободни фрази използваме системата от подкатегории на несвободните фрази и множеството от признаци, описани по-подробно в Тодорова / Todorova 2015. Тя се базира на корелацията +/-маркиран член в опозиция от формални и семантични маркери: *мотивираност*, *анализируемост*, *буквалност*, *фигуративност*, *продуктивност*. Критерий за идентифициране на типа фраза е възможността конструкциите да бъдат манипулирани (чрез пермутация, добавяне, заместване и т.н.). Всяка редовна синтактична, семантична, морфологична или фонологична манипулация, която води до загуба на специфичното значение на фразата е признак за нейната фиксираност. Семантичните маркери са: а) [+/- мотивираност] – семантично/ прагматично (не)съответствие на частите и цялото, (не)фиксирана прагматична употреба; б) [+/-анализируемост] – наличие/ липса на ограничения върху заменяемостта на елементите; синтактична (не) правилност; (не)възможност за перифразирание с една дума; в) [+/-буквалност] – наличие/ липса на буквален еквивалент на цялото или на елемент от него; г) [+/-фигуративност] (не) кодира преносно значение – метафора, метонимия, хипербола и др.; д) [+/-продуктивност] – наличие/ липса на формална фиксираност; предпочитана лексикална реализация; ограничения на парадигматичната реализация на компонентите, словоредата и др.

Прилагането на множеството от маркерите при определяне на границата между разглежданите предикативни конструкции показва, че в континуума между свободни и несвободни фрази предикативните структури отговарят на свободните фрази, фразеологизирани предикативи са разложими СЛЕ, а фразеологичните предикативни конструкции – полуразложими СЛЕ.

Предикативните конструкции отговарят на определението за свободна фраза на И. Мелчук (Мелчук / Melchuk 1997): израз от две или повече графични думи, които се комбинират регулярно за представяне на даден смисъл според неограничен избор от приложимите езикови правила и са заменими с всяко друго достатъчно близко означавано се характеризират с признаци-

те [+мотивираност], [+анализируемост], [+буквалност], [-фигуративност], [+продуктивност].

Фразеологизираните предикативни конструкции са разложими СЛЕ⁴ (Болдуин и др. / Bolduin et al. 2004; Савари и др. / Savary et al. 2017a, Савари и др. / Savary et al. 2017b). Техните компоненти са комбинирани според общите семантични и синтактични правила на езика, но комбинацията им изразява семантична цялост с допълнително значение, наслагващо се над значението на компонентите. Формите им претърпяват някои от измененията, допустими според общите правила на езика, но са ограничени в набор от реализации. Характеризират се с комбинацията от признаците [+мотивираност], [+анализируемост], [+/-буквалност], [-фигуративност], [+/-продуктивност].

Фразеологичните предикативни конструкции са полуразложими СЛЕ. При тях значението на цялото е частично независимо от значението на компонентите, които допускат само определен семантичен, лексикален или прагматичен набор от възможни реализации. Характеризират се с преносно и/или метафорично значение и с комбинацията от признаците [+/-мотивираност], [+/-анализируемост], [-буквалност], [+фигуративност], [+/-продуктивност].

По-долу са коментирани разновидностите на фразеологизирани предикативни конструкции и фразеологични предикативни конструкции с оглед на българо-руските паралелни примери. Множеството от нефразеологични предикативни структури се разглежда и типологизира в съпоставителен план с руски в Димитрова и др. / Dimitrova et al. 2022.

5.1. Фразеологизирани предикативни конструкции

При фразеологизираните предикативни конструкции някои от характеристиките на *структурата* са нарушени. При тях се наблюдава синтетична стабилност и кохерентност на компонентите на предикативната конструкция, представена от структурна и/или парадигматична фиксираност и затворен набор от компонентни лексикални замествания.

5.1.1. Такива са **фразеологизираните безлични номинативни/адективни/адвербиални предикативни конструкции** с цялостна семантика на оценка, където значението на семантичното цяло е съставено от значението на компонентите. При тях структурната фиксираност е представена от спомагателен глагол в 3 л. ед. ч. и вариации на ограниченията върху структурата на компонентите, описани в подтиповете по-долу с примери за българо-руски паралели.

⁴ Използваната терминология е съвместима с класификацията на СЛЕ, която може да се разгледа по-подробно на <https://dcl.bas.bg/en/parseme-shared-task-phase-2/>.

5.1.1.1. Фразеологизирани предикативни конструкции с постоянна компонентна структура, състояща се от съществително, фиксирано във форма за ед. ч. и спомагателен глагол, фиксиран във форма за 3 лице. Компонентната структура не позволява участието на дателни или винителни клитики. Именният компонент принадлежи към ограничено лексикално множество от абстрактни съществителни за морална или емоционална оценка: *срамота, грехота, щастие, радост, грях, чудо, обида, смелост, позор, късмет*.

1. **Грехота беше** да изпусне такъв момент. → *Это был момент, который упустить было бы грешно.* (М. А. Булгаков).

5.1.1.2. Фразеологизирани предикативни конструкции с полуфиксирана компонентна структура, състояща се от съществително, спомагателен глагол в 3 л. ед. ч. и факултативна дателна местоименна клитика.

2. – **Време ми е...** – *целунах О, стиснах ръка на R и тръгнах към асансьора.* → – *Ну, мне пора...* – *и я поцеловал О, пожал руку R, пошел к лифту.* (Е.И. Замятин)

5.1.1.3. Фразеологизирани предикативни конструкции, с постоянна компонентна структура – съществително и спомагателен глагол в 3 л. ед. ч. и винителна местоименна клитика. Съществителните, запълващи позицията на именния компонент, са фиксирани във форма за ед. ч. и принадлежат към ограничен лексикален набор от абстрактни съществителни: *срам, страх, яд, гъдел, грижа, шубе, гнус*.

3.а. – **Страх ме е** сама вкъщи, а съм изключила мобилния си телефон. → – *Одной дома жутковато, а сотовый я отключила.* (Т. Полякова)

б. – **Какво ме е грижа** за майка ми? → – *Что мне до матери?* (Н. Гоголь)

5.1.1.4. Фразеологизирани предикативни конструкции, с компонентна структура, състояща се от -о дума (наречие/прилагателно/причастие), спомагателен глагол в 3 л. ед. ч. и дателна местоименна клитика. Думите, запълващи предикативната позиция са задължително във форма за ед. ч. и принадлежат към ограничен лексикален набор от о-думи с преносно значение, означаващи емоционално или психическо състояние.

4. **Само ми е жално** за твоите младини → *Только жаль мне тебя, молодой ведь совсем.* (Ив. Вазов)

Типични за този тип фразеологизирани предикативни конструкции са глаголните перифрази чрез рефлексивна и инхоативна диатеза, които могат да бъдат разглеждани и като перифрастични трансформации. Такива са описани в Иванова и др. / Ivanova et al. 2022: *гнус ме е 'отвратен съм' – гнуся се → догнусее/догнусява ме* за фразеологизираните предикативни конструкции с винителни клитики и в М. Джонова (Джонова / Dzhonova 2003) за инхоативни трансформации при фразеологизираните предикативни конструкции с дателни клитики: *криво ми е 'разстроен съм' → кривя се → докривее /докривява ми*.

Както се вижда от примерите в тази група предаването на предикативните конструкции от изходния и целевия език е наблюдавано главно в конструкции, с компонентна структура, включваща -о дума в руски (вж. 1. и 3.а.). Забелязва се също, че конструктивните специфики са езиковоспецифични (вж. 3. и 4.), например в руски в сегашно време копулативният глагол се изпуска (вж. 4.), непоследователно е и използването на местоименната клитика (вж. 3.а.)

5.2. Фразеологични предикативни конструкции

Фразеологичните предикативни конструкции отговарят на изискванията за *конструкция* в Граматиката на конструкциите – те са семантично цяло, в което предикативните конструктивни елементи са имплицитно свързани. Значението на семантичното цяло не е съставено от значението на компонентите и фиксираността на структурата не позволява перифразни трансформации. При автоматичното им извличане от езиковите ресурси повече от 50% от примерите трябваше да отпаднат заради омонимията им с нефразеологични предикативни конструкции и заради дистантното разположение на спомагателния глагол, сравни 5.а. и 5.б., където разликата се основава на реализацията на признаците [+/-буквалност], [+/-фигуративност] и многозначността може да бъде разрешена само ръчно.

5.а. – *Драги ми приятелю, императорът е сега **на път** за Гренобъл, на 10 или на 12 той ще бъде в Лион... → –Дорогой друг, император **сейчас на пути** в Гренобль; **десятого или двенадцатую он будет в Лионе...** (А. Дюма)*

б. – *Вие сте били **на път** да се ожените за една хубава девойка? → – Вы хотели **жениться на красивой девушке?** (А. Дюма)*

Степента на избираемост или фиксираност на спомагателния глагол в конструкциите дефинира две основни подгрупи: фразеологичните предикативни конструкции със задължителен спомагателен глагол като *печен съм* ‘имам опит’ и фразеологичните предикативни конструкции с факултативен спомагателен глагол като *широка душа съм* ‘добронамерен съм’. Този критерий за минималните граници на фразеологизма и възможната семантична цялост на именната фраза, запазваща фразеологичната семантика и извън съчетанието със спомагателен глагол, изведен в концепцията на Фразеологичен речник на българския език (Ничева и др. / Nicheva et al. 1974/75) трябва да се има предвид при корпусно изследване на данните. От друга страна спомагателният глагол е част от съставната структура на фразеологизма задължително избран от именния компонент, което навежда на извода, че е задължителна част от фразеологичното предикативно цяло (Калдиева-Захариева / Kaldieva-Zaharieva 2005: 240), от която зависят и специфичните структурни и перифрастични особености на израза (сравни *на път съм да разбере* и *тогава тръгнал на път*, или *вярва само на себе си* и *той вече е на себе си*). На настоящия етап от работата върху данните

вариантите на фразеологичните предикативи с факултативен спомагателен глагол не са взети предвид, тъй като се използва ПОС анотацията на ресурсите и морфосинтактичното описание на Речника със СЛЕ за български. Разновидностите на фразеологичните предикативи с факултативен спомагателен глагол са част от бъдещите планове за работа.

По-долу е предложена класификация на разновидностите според компонентния състав на фразеологичните предикативни конструкции в български и наблюдения върху българо-руските паралелни примери.

5.2.1. Фразеологични предикативни конструкции, с компонентна структура, включваща -о дума, дателна местоименна клитика и спомагателен глагол.

б.а. *Право казано, на мен в края на краищата ми е все едно, защото ... → По правде говоря, **мне** в конце концов **все равно**, потому что ...* (А. Гуляшки)

б. ***Не ми е писано**, значи, не ми провървя. → **Не судьба**, значит, не повезло.* (А. Н. Стругацкий)

5.2.2. Фразеологични предикативни конструкции, с компонентна структура, включваща спомагателен глагол и предложна фраза.

7. *... щом индианците забележели смъртта на един от тях, щели веднага да разберат, че **сме по петите им** → ...что индейцы скоро догадаются о том, что у них **в тылу появился неприятель**.* (К. Май)

5.2.3. Фразеологични предикативни конструкции с компонентна структура, включваща наречие и спомагателен глагол (например *тип топ съм* 'добре съм').

5.2.4. Фразеологични предикативни конструкции с компонентна структура, включваща предложна фраза и спомагателен глагол (например *в плен съм* 'чувствам се напълно завладян от нещо').

8.а. – *Попитай вожда на кайовите, който все още **е в ръцете ви!** → – Спроси у Тангуа, вождя кайова, он ведь **у тебя в плену!*** (К. Май)

б. *... не му беше неприятно да **е на равна нога** с тях в това отношение. → ... то ему очень хотелось **не уступать им** в этом отношении.* (А. Дюма)

в. *Пленен е, знае, че **е с един крак в гроба** и пак ми се нахвърля като куче, вързано на синджир! Но това няма да ти помогне. → Тебе крышка, спасения ждате неоткуда, ты **уже почти мертв!*** (К. Май)

5.2.5. Фразеологични предикативни конструкции с компонентна структура, включваща дателна местоименна клитика, спомагателен глагол и предложна фраза (например *за урок ми е* 'ще имам предвид нещо в бъдеще').

9.а. *Но все едно, това **не ми е за първи път**. → Но это всё равно, **мне не в первой раз**.* (И. С. Тургенев)

б. *Това **ми е за урок**. → Это мне наука.* (А. Р. Беляев)

5.2.6. Фразеологични предикативни конструкции с компонентна структура, включваща съюз или съюзна дума, спомагателен глагол и адвербиална или адекватна фраза (например *като че съм паднал от небето* ‘държа се много неадекватно’; *като вейка съм* ‘много съм слаб’).

10. *Том се замисли и като че бе на път да се съгласи, но после реши друго: → Том задумался и сначала как будто готов был согласиться, а потом вдруг передумал. (М. Твен)*

5.2.7. Фразеологични предикативни конструкции с компонентна структура, включваща фразеологизиран експлицитен подлог, спомагателен глагол и прилагателно/причастие (например *животът ми е мил* ‘не се осмелявам да нарушавам правилата’).

11. – *Аз съм едва в началото на своята работа. Мене просто главата ми е пламнала. → – Я только только начал свою работу, у меня и без того голова идет кругом. (П. Вежинов).*

След ръчно валидиране на автоматично извлечените данни, описани по-горе, беше създаден списък с 731 фразеологични предикативни конструкции в български, като разпределението на обработените обобщени конструктивни типове е представено в Таблица 1. Най-често срещана конструктивна разновидност е предлог и предикативна конструкция със съществително.

Конструктивни типове	Брой срещания в списъка с фразеологични предикативни конструкции	Пример
Aux V + Participle/N/Adv /Adj	137	<i>Сърбал съм попарата</i> ‘имам лош опит с нещо’
Aux V + Participle/N/Adv /Adj + Acc/Dat Pron	241	<i>Паднало ми е</i> ‘използвам неочаквано благоприятна възможност’
Prep + Aux V + NP	396	<i>В крак съм</i> ‘съобразявам се с някакви течения’
Conj + Aux V + NP/Participle/PP	57	<i>Като на тръни съм</i> ‘чувствам се много напрегнат’

Таблица 1. Разпределение на обработените конструктивни типове фразеологични предикативни конструкции от избрания списък

Съпоставката на употребите в българо-руските примери показва, че голяма част от фразеологичните предикативни конструкции имат фразеологично съответствие или израз с преносно значение в руски, но значението непоследователно се предава в изходния език с предикатив и много зависи от интерпретацията и езиковия усет на преводача (вж. 8.б., 8.в., 9.б., 10., 11.). Това е аргумент в

подкрепа на тезата, че при наличие на фразеологично значение предикативната конструкция се лексикализира и става част от формалната структура на фразеологичната единица.

6. Семантиката „състояние“ при фразеологичните предикативни конструкции

Категорията *състояние* е общо семантично поле, което се характеризира с „присъствието на обекта в някакво непроменено състояние, което не е резултат от пряко влияние на някого за определен период от време“ (Цимерлинг / Zimmerling 2010: 549). Изследователите (Рожновская / Rozhnovskaya 1959; Георгиев / Georgiev 1990; Петрова / Petrova 2018) изтъкват също изразяването на някакъв вид оценка при назоваването на състояние с предикативи и предикативни изрази.

Предложената в студията семантична типология на фразеологичните предикативни конструкции като представители на тематичната област *състояние* е основана на комбинация от семантични признаци, като за задължителни се приемат признаците *оценка* и *фигуративност*.

При описанието използваме онтологично представяне, предложено от Ван Валин и Лапола (Ван Валин и Лапола / Van Valin and La Polla 1997), което намира приложение за много езици. Те групират предикативите и предикативните структури, наред с глаголите, в два големи онтологични подкласа – локативни и нелокативни предикати, като предлагат следните подкласове:

- а) локативни предикати (съм върху/във' (x, y)
- б) нелокативни предикати с разновидности:
 - състояние или позиция (счупен' (x));
 - възприятие (виждам' (x, y));
 - познание (вярвам' (x, y));
 - притежание (имам' (x, y));
 - равенство (съм' (x, y)).

Прилагането на класификацията на Ван Валин и Лапола към фразеологичните предикативни конструкции води до формирането на нови варианти на семантичните групи, свързани със спецификата на разглежданите единици. Например нелокативните предикати за състояние или позиция се приписват към нелокативни фразеологични предикативни конструкции за оценка на физическото състояние и към нелокативни фразеологични предикативни конструкции за оценка на характеристики или признаци на някого или нещо или нещо. Нелокативните предикати за възприятие и познание се включват в класа на нелокативни фразеологични предикативни конструкции за оценка на психическото или емоционалното състояние, а групите за притежание и равенство – към нелокативни фразеологични предикативни конструкции за оценка на характеристики или признаци.

6.1 Локативните фразеологични предикативни конструкции означават оценка на състояние или позиция, представена главно от фразеологични предикативни конструкции с предлози (*съм върху/във/на/извън* ' (x, y)).

6.2 Нелокативните фразеологични предикативни конструкции обозначават няколко подгрупи, илюстрирани с примери в таблицата по-долу:

- а) за оценка на физическото състояние;
- б) за оценка на психическото или емоционалното състояние;
- в) за оценка на характеристики или признаци на някого или нещо или нещо;
- г) за оценка на местоположение.

Семантичен клас – Локативни фразеологични предикативни конструкции	
Семантичен подклас	Примери
Местоположение/ позиция	<i>на преден план съм</i> 'намирам се отпред, видим съм' <i>на старта съм</i> 'намирам се в началото на нещо' <i>до кривата круша съм</i> 'намирам се далеч от желаната цел'
Оценка на състояние	<i>извън строя съм</i> 'нещо е станало неупотребимо' <i>в плен съм</i> 'завладян съм от нещо'
Семантичен клас – Нелокативни фразеологични предикативни конструкции	
Семантичен подклас	Примери
Оценка на физиологично състояние	<i>гроги съм</i> 'чувствам се много уморен' <i>лошо ми е</i> 'чувствам се зле физически'
Оценка на умствено или емоционално състояние	<i>като че съм паднал от небето</i> 'много неадекватен съм' <i>тип топ съм</i> 'чувствам се добре' <i>извън релси съм</i> 'чувствам се неадекватен' <i>в кондиция съм</i> 'чувствам се адекватен' <i>извън себе си съм</i> 'чувствам се объркан' <i>на гребена на вълната съм</i> 'чувствам се щастлив'
Оценка на характеристиките или признаците на нещо или някого	<i>вързан е в ръцете</i> 'нещо/някой е несръчен' <i>гола вода е</i> 'нещо/някой не е ценен, качествен, способен' <i>на/по сърце ми е</i> 'нещо/някой много се харесва' <i>гърмян заек е</i> 'някой е много опитен' <i>живи мощи е</i> 'някой е твърде слаб' <i>фасулско е</i> 'нещо е много лесно'

Таблица 2. Семантични класове при фразеологичните предикативни конструкции.

Както се вижда от примерите в Таблица 2, конструктивните и семантичните класове не се пресичат, което е обяснимо с оглед на фразеологичната семантика и в потвърждение на посоченото от М. Стаменов (Стаменов / Stamenov 2021) разграничение между конструкции (фразеологизирани предикативни конструкции) и фразеологизми (фразеологични предикативни конструкции), състоящо се във въз-

можността или невъзможността за подмяна на думи в предикативния израз. При фразеологичност на предикативната конструкция говорим за процес на лексикализиране, при който се запазва морфосинтактичната ѝ функция, но се губи продуктивния ѝ синтактичен характер и не се допускат перифразни трансформации.

7. Заключение

Предикативните конструкции са част от предикативните структури, чиито характеристики ги поставят на границата между морфологията и синтаксиса. Те са обединени от специфични функции и семантика и някои от тях влизат в областта на лексикологията. Групирането на предикативните структури в различни семантични класове е аргумент в подкрепа на хипотезата, че независимо от съставната компонентна структура предикативните конструкции са семантично цяло, към което се прилагат универсални семантични характеристики. Фразеологизираните и фразеологичните предикативни конструкции принадлежат към локативни и нелокативни онтологични класове на семантичната категория състояние, за които са характерни комбинация от семантични признаци, като задължителен е признакът *оценка*.

Предложеният в изследването типозависим анализ, представящ разновидностите фразеологизирани или фразеологични конструкции и техните структурни и семантични особености, е приложим в различни аспекти на тяхното компютърно анализиране, генериране, извличане на информация, машинен превод, обобщаване на информация и др.

Бъдещите планове за работа са свързани с допълване и доразвиване на списъка с фразеологични предикативни конструкции и разширяване на тяхното описание с допълнителни признаци, какъвто е например факултативността на спомагателния глагол. Предвижда се и допълнителна работа по съпоставката на българо-руските и руско-български паралели.

Благодарности / Acknowledgments

Изследването е извършено по проекта *Онтология на ситуациите за състояние – лингвистично моделиране. Съпоставително изследване за български и руски*, подкрепен от Фонд „Научни изследвания“ в рамките на конкурса „Проекти по програма за двустранно сътрудничество – България – Русия 2019 – 2020 г.“, Договор No. КП-06-РУСИЯ / 23 от 2020 г.

This research is carried out as part of the project *Ontology of stative situations – linguistic modeling. A contrastive Bulgarian-Russian study* funded by the Bulgarian National Science Fund under the Programme for Bilateral Cooperation, Bulgaria – Russia 2019 – 2020, Grant Agreement No. КП-06-РУСИЯ 23 from 2020.

Цитирана литература / References

- Van Valin and LaPolla 1997: Van Valin, R., R. LaPolla. *Syntax: structure, meaning and function*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Georgiev 1990: Георгиев, И. *Безличные предложения в русском и болгарском языках*. София. Народна просвета. (Georgiev, I. *Bezlichnye predlozheniya v russkom i bolgarskom yazykah*. Sofia. Narodna prosveta.)
- Goldberg 2013: Goldberg, A. E. Argument Structure Constructions vs. Lexical Rules or Derivational Verb Templates. – In: *Mind and Language*, 28 (4), pp. 435–450.
- Gries 2008: Gries, St. Phraseology and linguistic theory: a brief survey. – In: Sylviane Granger & Fanny Meunier (eds.), *Phraseology: an interdisciplinary perspective*, pp. 3–25. Amsterdam: John Benjamin.
- Gross 1981: Gross, M. Les bases empiriques de la notion de prédicat sémantique. – In: *Langages* 63, pp. 7–52.
- Dimitrova et al 2022: Димитрова Ц., М. Тодорова, В. Стефанова. Езикова реализация на предикативни конструкции за състояние – корпусно изследване. – В: *Паисиеви четения. Актуални тенденции в развитието на съвременния български език*. Пловдив (под печат). (Dimitrova Ts., M. Todorova, V. Stefanova. *Ezikova realizatsiya na predikativni konstruksii za sastoyanie – korpusno izsledvane*. – In: *Paisievi cheteniya. Aktualni tendentsii v razvitiето na savremenniya balgarski ezik*. Plovdiv (in print).)
- Ivanova 2018: Иванова, Е. Дативно-предикативные структуры в болгарском языке: статистика эксперимента. *Русский язык за рубежом*, 5, с. 11–17. (Ivanova, E. *Dativno-predikativnyye struktury v bolgarskom yazyke: statistika eksperimenta. Russkiy yazyk za rubezhom*, 5, pp. 11–17.)
- Ivanova et al. 2021: Иванова, Е. Ю., М. Г. Джонова, С. И. Лесева. Инхоативная деривация в болгарском языке: предикаты состояний и их производные. – В: *Acta linguistica petropolitana. Труды Института лингвистических исследований*, 17.3, с. 218–287. (Ivanova, E. Yu., M. G. Dzhonova, S. I. Leseva. *Inhoativnaya derivatsiya v bolgarskom yazyke: predikaty sostoyaniy i ih proizvodnyye*. – In: *Acta linguistica petropolitana. Trudy Instituta lingvisticheskikh issledovaniy*, 17.3, pp. 218–287.)
- Dzhonova 2003: Джонова, М. *Изречения със семантичната роля експериментер в съвременния български език*. Автореферат на дисертация за присъждане на образователна и научна степен „доктор“. София. (Dzhonova, M. *Izrecheniya sas semantichnata rolya eksperientser vav savremenniya balgarski ezik*. Avtoreferat na disertatsiya za prisazhdane na obrazovatelna i nauchna stepen „doktor“. Sofia.)
- Kaldieva-Zaharieva 2005: Калдиева-Захариева, Ст. Б. *Проблеми на съпоставителното изследване на българската и румънската фразеология*. София. АИ „Проф. М. Дринов“. (Kaldieva-Zakharieva, St. B. *Problemi na sapostavitelnoto izsledvane na balgarskata i rumanskata frazeologiya*. Sofia: AI „Prof. M. Drinov“.)
- Kaldieva-Zaharieva 2013: Калдиева-Захариева, Ст. Б. *Българска фразеология. Т. 2*. София: АИ „Проф. М. Дринов“. (Kaldieva-Zakharieva, St. B. *Balgarska frazeologiya*. Sofia: AI „Prof. M. Drinov“.)
- Kisiel et al. 2017: Kisiel, A., V. Koseska-Toszewa, N. Kotsyba. Polish-Bulgarian-Russian parallel corpus, CLARIN-PL digital repository. <<http://hdl.handle.net/11321/308>> [15.08.2022]

- Koeva et al. 2012: Koeva, Sv., I. Stoyanova, S. Leseva, T. Dimitrova, R. Dekova, and E. Tarpananova. The Bulgarian National Corpus: Theory and Practice in Corpus Design. – In: *Journal of Language Modelling*, 0, 1, pp. 65–110.
- Koeva 2006: Koeva, Sv.: Inflection morphology of bulgarian multiword expressions. – In: *Proceedings of Azbuki@net, International Conference and Workshop*. Sofia. pp. 201–216.
- Koeva 2014: Коева Св. WordNet и БулНет. – В: *Езикови ресурси и технологии за български език*, София: АИ „Проф. Марин Дринов“, с. 154–173. (Koeva, Sv.: Wordnet i bulnet. – In: *Ezikovi resursi i tehnologii za balgarski ezik*. Sofia: AI „Prof. M. Drinov“, pp. 154–173.)
- Kosta and Zimmerling 2022: Kosta, P., A. Zimmerling. Case Assignment. – In: Jan Fellerer, & N. Bermel (Eds.), *The Oxford Guide to the Slavonic Languages*. Oxford University Press., 2022 (in press). <https://www.researchgate.net/publication/361516173_Case_Assignment> [15.08.2022]
- Langacker 1987: Langacker, R. *Foundations of cognitive grammar, I*. Stanford: Stanford University Press.
- Langacker 1991: Langacker, R. *Foundations of cognitive grammar, II*. Stanford: Stanford University Press.
- Leseva 2017: Лесева, С. Несвободни фрази и деривация. – В: *Известия на Института за български език „Проф. Л. Андрейчин“*. XXX, с. 262–303. (Leseva, S. Nesvobodni frazi i derivatsiya – In: *Papers of the Institute for Bulgarian Language Prof. Lubomir Andreychin XXX*, pp. 262–303.)
- Mejri 2003: Mejri, Salah. Introduction: polysémie et polylexicalité. – In: *Syntaxe et sémantique*, 5, pp. 13–30.
- Mel’čuk 1981: Mel’čuk, Igor. 1981. Meaning-Text models: a recent trend in Soviet linguistics. – In: *Annual Review of Anthropology* 10, pp. 27–62.
- Mel’čuk 1995: Mel’čuk, I. Phrasemes in language and phraseology in linguistics. – In: Martin Everaert, Erik-Jan van der Linden, André Schenk & Rob Schreuder (eds), *Idioms: structural and psychological perspectives*. Ch 8. Hillsdale: Erlbaum, pp. 167–232.
- Mel’čuk 1997: Мелчук И. *Курс общей морфологии*. I & II. Москва: Языки русской культуры. (Mel’čuk 197: Mel’čuk, I. *Course of general morphology*. I & II. Moscow: Languages of Russian culture.)
- Nicheva et al. 1974: Ничева К., Спасова-Михайлова С., Чолакова Кр. *Фразеологичен речник на българския език*, Т 1, София: Издателство на БАН. (Nicheva K., Spasova-Mihailova S., Cholakova Kr. *Frazeologichen rechnik na balgarskiya ezik*. 1. Sofia: Izdatelstvo na BAN.)
- Nicheva et al. 1974: Ничева К., С. Спасова-Михайлова, Кр. Чолакова. *Фразеологичен речник на българския език*, Т 2, София: Издателство на БАН. (Nicheva K., Spasova-Mihailova S., Cholakova Kr. *Frazeologichen rechnik na balgarskiya ezik*. 2. Sofia: Izdatelstvo na BAN.)
- Petrova 2018: Петрова, Г. Именные предикативы, присоединяющие дательный экспириенцер в болгарском языке: семантика и синтаксис. – В: *Русский язык за рубежом*, 5, с. 24–29. (Petrova, G.: Nominal predicates joining the dative experiential in the bulgarian language: semantics and syntax. – In: *Russian Abroad*, 5, pp. 24–29.)
- Rozhnovskaya 1959: Рожновская, М. Г. Безличные предложения в современном болгарском литературном языке. – В: *Вопросы грамматики болгарского литера-*

- турного языка. Москва: Академии наук СССР, с. 379–432. (Rozhnovskaya, M. G. Bezlichnyye predlozheniya v sovremennom bolgarskom literaturnom yazyke. – In: *Voprosy grammatiki bolgarskogo literaturnogo yazyka*. Moskva: Akademii nauk SSSR, pp. 379–432.)
- Savary et al. 2017a: Savary, A., M. Candito, V. Barbu Mititelu, E. Bejček, F. Cap, S. Čěplö, S. R. Cordeiro, G. Eryiğit, V. Giouli, M. van Gompel, Y. Ha Cohen-Kerner, J. Kovalevskaitė, S. Krek, C. Liebeskind, J. Monti, C. Parra Escartín, L. van der Plas, B. QasemiZadeh, C. Ramisch, F. Sangati, I. Stoyanova, V. Vincze. PARSEME multilingual corpus of verbal multiword expressions. – In: S. Markantonatou, C. Ramisch, A. Savary, V. Vincze (Eds.) *Multiword expressions at length and in depth: Extended papers from the MWE 2017 workshop*. <<http://langsci-press.org/catalog/view/204/1344/1319-1>> [15.08.2022]
- Savary et al. 2017b: Savary, A., C. Ramisch, S. R. Cordeiro, F. Sangati, V. Vincze, B. QasemiZadeh, M. Candito, F. Cap, V. Giouli, I. Stoyanova, A. Doucet. The PARSEME Shared Task on Automatic Identification of Verbal Multiword Expressions. – In: *Proceedings of the 13th Workshop on Multiword Expressions in EACL 2017*, Association of Computational Linguistics. pp. 31–47. <<https://www.aclweb.org/anthology/W17-1704/>> [15.08.2022]
- Sosnowski 2016: Sosnowski, W. The parallel Polish-Bulgarian-Russian corpus: problems and solution. – In: Pastor, G. C. (Ed.), *Computerised and corpus-based approaches to phraseology: monolingual and multilingual perspectives*. Geneva: Tradulex. pp. 339–349. <<http://www.tradulex.com/varia/EuroPhras2015.pdf>> [15.08.2022]
- Stamenov 2006: Стаменов, М. Граматиката на конструкциите като алтернатива за описание на отношенията между синтаксис и семантика в граматиката и в лексикона. Част I: Основни идеи. – В: *Български език*, 53, 4, с. 81–93. (Stamenov, M. Gramatikata na konstruktsiite kato alternativa za opisanie na otnosheniyata mezhdur sintaksisa i semantikata v gramatikata i v leksikona. Chast I: Osnovni idei. – In: *Balgarski ezik*, 53, 4, pp. 81–93.)
- Stamenov 2021: Стаменов, М. Конструкциите с предикативи за психически състояния в българския език – номенклатура и диференциални характеристики. – В: *Zeszyty cyrylo-metodiańskie*, 10, с. 76–113. (Stamenov, M. Konstruktsiite s predikativi za psikhicheski sastoyaniya v balgarskiya ezik – nomenklatura i diferentsialni charakteristiki. – In: *Zeszyty cyrylo-metodiańskie*, 10, pp. 76–113.)
- Stoyanova and Todorova 2014: Стоянова Ив., М. Тодорова. Разработване на речници от съставни единици за български. – В: *Езикови ресурси и технологии за български език*. София: Изд. на БАН, с. 185–201. (Stoyanova, Iv., M. Todorova: Razrabotvane na rechnitsi na sastavnite leksikalni ediniti v balgarskiya ezik za tselite na kompyutarnata lingvistika. – In: *Ezikovi resursi i tehnologii za balgarski ezik*. Sofia: Izd. na BAN, pp. 185–201.)
- Stoyanova et al. 2017: Стоянова Ив., М. Тодорова, С. Лесева. Речник на съставните думи в българския език – развитие и перспективи. – В: *Сборник с доклади от Международната юбилейна конференция на Института за български език „Проф. Любомир Андрейчин“ 1*, с. 311–321. (Stoyanova, Iv., M. Todorova, S. Leseva. Rechnik na sastavnite dumi v balgarskiya ezik – razvitie i perspektivi. – In: *Sbornik s dokladi ot Mezhdunarodnata yubileina konferentsiya na Instituta za balgarski ezik „Prof. Lyubomir Andreichin“ 1*, pp. 311–321.) <https://ibl.bas.bg/Proceedings_IBL_Conference_2017_Volume_I.pdf> [15.08.2022]
- Tesnière 1959: Tesnière, Lucien. *Éléments de syntaxe structurale*. Paris: Klincksieck.

- Todorova 2015: Тодорова, М. *Типология и свойства на устойчиви словосъчетания в българския език. Глаголни фразеологизми*. Дисертация. Институт за български език. София. (Todorova, M. *Tipologiya i svoystva na ustoychivi slovosachetaniya v balgarskiya ezik, Glagolni frazeologizmi*. PHD thesis. Sofia: Institute for Bulgarian Language.) <https://dcl.bas.bg/Disertacia_M.Todorova/M.Todorova_disertacia.pdf> [15.08.2022]
- Todorova 2016: Тодорова М. А. Формализиран морфосинтактичен речник на глаголни фразеологизми в българския език. – В: *Известия на Института за български език „Проф. Л. Андрейчин“*. XXIX, с. 207–243. (Todorova M. A. Formalized morphosyntactic dictionary of verb idioms in Bulgarian. – In: *Papers of the Institute for Bulgarian Language Prof. Lubomir Andreychin* XXIX, pp. 207–243.)
- Todorova 2019: Тодорова, М. Аргументност и фразеологизация. – В: *Сборник в чест на проф. д-р Радка Влахова*, София: УИ „Св. Климент Охридски“, с. 143–157. (Todorova, M. Argumentnost i frazeologizatsiya. – In: *Sbornik v chest na prof. d-r Radka Vlahova*, Sofia: UI “St. Kliment Ohridski”, pp. 143–157.)
- Todorova et al. 2016: Тодорова, М., Ив. Стоянова, С. Лесева. Лингвистично описание и компютърна обработка на съставни именувани същности в българския език. – В: *Лексикографията в началото на XXI в. Сборник с доклади от Седмата международна конференция по лексикография и лексикология*, ред. Д. Благоева, С. Колковска. София: Академично издателство „Проф. Марин Дринов“, с. 687–694. (Todorova, M., Iv. Stoyanova, S. Leseva. Lingvistichno opisanie i kompyutarna obrabotka na sustavni imenuvani sushtnosti v balgarskiya ezik. – In: *Leksikografiyata v nachaloto na XXI v. Sbornik s dokladi ot Sedmata mezhdunarodna konferentsiya po leksikografiya i leksikologiya*, (eds) D. Blagoeva, S. Kolkovska. Sofia: Akademichno izdatelstvo “Prof. Marin Drinov”, pp. 687–694.)
- Todorova et al. 2021: Тодорова, М., Цв. Димитрова, В. Стефанова. Изследване на границите на предикативи за състояние в български. – В: *Съпоставително езикознание*, т. XLVI, 4, с. 21–46. (Todorova, M., Ts. Dimitrova, V. Stefanova. Izsledvane na granitsite na predikativite za sastoyanie v balgarski. – In: *Sapostavitelno ezikoznanie*. XLVI, 4, pp. 21–46.)
- Halliday 1985: Halliday, M. *An Introduction to functional grammar*. London: Edward Arnold.
- Zimmerling 2010: Циммерлинг А. В. Именные предикативы и дативные предложения в европейских языках. – В: *Компьютерная лингвистика и интеллектуальные технологии: По материалам ежегодной Международной конференции “Диалог”*. № 9 (16). Москва: Изд-во РГГУ, с. 549–558. (Zimmerling, A. V. Imennyye predikativy i dativnyye predlozheniya v yevropeyskikh yazykakh. – In: *Kompyuternaya lingvistika i intellektualnye tehnologii: Po materialam yezhegodnoy Mezhdunarodnoy konferencii “Dialog”* № 9 (16). Moskva, Izd-vo RGGU, pp. 549–558.)
- Zimmerling 2021: Циммерлинг А. В. “Конструкция” и “структура”: инфинитивы и предикативы. (Zimmerling, A. V. Constructions and structures: infinitives versus predicatives.) <https://www.researchgate.net/publication/361516173_CaseAssignment#fullTextFileContent> [15.08.2022]

**Phraseological and phraseologized predicative constructions
(observations based on Bulgarian-Russian parallel examples)**

Maria A. Todorova

Institute for Bulgarian Language Prof. Lyubomir Andreychin,
Bulgarian Academy of Sciences

maria@dcl.bas.bg

Abstract

The study examines idioms comprising predicatives and idiomatized predicative constructions as a subtype of the predicative constructions in Bulgarian. Their description is part of a typology of predicative constructions devised as part of an effort to model an ontology of state predicates. The analysis is based on the hypothesis that predicative constructions are lexical units, part of predicative structures, whose features place them on the border between morphology and syntax. These units share specific functions and semantics, and some of them are subject to lexicographic description. Data on predicative structure groups were extracted from various linguistic resources using the classification of predicative constructions in Bulgarian described in Todorova et al. (2021). The subtypes of predicative constructions with phraseological semantics – phraseologized predicative constructions and phraseological predicative constructions – are examined and discussed in light of the Bulgarian-Russian parallel examples.

Keywords: *Bulgarian language, Russian language, phraseology, idioms, constructions*

Maria A. Todorova
Institute for Bulgarian Language
Bulgarian Academy of Sciences
52 Shipchenski prohod Blvd., Bl. 17
Sofia, 1113 Bulgaria
maria@dcl.bas.bg
<https://orcid.org/0000-0001-5866-7180>